

O'zbekiston va jahon hamjamiyati

Sodiqova Muhabatxon Salimovna

„Ijtimoiy fanlar kafedrası” o'qituvchisi

Muhtorova Ismigul Axliddin qizi

Abdusalamova Zilola Doniyor qizi

Fizika yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Andijon davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonning jahon hamjamiyatida tutgan o'rni, xalqaro munosabatlardagi ro'li, hamda global masalarga qo'shayotgan hissasini o'rganish haqida so'z boradi.

Kalit so'zlar: BMT, YUNESKO, ijtimoiy, hamjamiyat, siyosat, O'zbekiston, madaniy aloqalar, diplomatiya, yevropa ittifoqi.

Abstract: This article is about the study of Uzbekistan's place in the world community, its role in international relations and its contribution to global issues.

Key words: BMT, Yunesko, social, community, politics, cultural relations, diplomacy, European union, Uzbekistan.

Аннотация: Данная статья посвящена изучению Узбекистана в мировом сообществе, его роли в международных отношениях и вклада в решение глобальных проблем.

Ключевые слова: БМТ, ЮНЕСКО, общественное, сообщество, политика, культурные связи, дипломатия, европейский союз, Узбекистан.

Kirish.

XX asrning oxirgi o'n yilligi insoniyat tarixiga buyuk o'zgarishlar davri bo'lib kirdi, chunki yer yuzida vaziyat, kuchlar nisbati keskin o'zgarib, bir-biriga qarama-qarshi bo'lgan SSSR va AQSH yetakchilik qilgan ikki ijtimoiy-siyosiy tizim, ikki harbiy-siyosiy blok barham topdo. Sotsialagik tizim yemirilishi bilvosita butun mamlakatlar taqdiriga ta'sir etdi. Dunyo yangilanishi jarayonida har bir davlat o'z taraqqiyot ko'lamibilan jahon hamjamiyatidan munosib o'rin olish harakat boshladi. Shular qatori O'zbekiston ham jahon hamjamiyatidan munosib o'rin olish maqsadida o'zining ijtimoiy-siyosiy yangilanish dasturini ishlab chiqdi. O'zbekistonning o'z taraqqiyot istiqbollari uxhun qulay jo'g'rofiy-siyosiy imkoniyatlarga ega ekanligi ham mustaqil tashqi siyosat yuritish, jahon hamjamiyatidan munosib o'rin olish uchun imkon berdi. Xususan, O'zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasidagi o'rni, bu hududda istiqomat qiladigan xalqlarning qadimdan hamfikir bo'lib kelgani Markaziy Osiyo mintaqasida tashqi siyosat yuritishda ijtimoiy zaruriyat hisoblanib kelmoqda. Ma'limki sobiq ittifoq davrida O'zbekiston tashqi siyosatda boshqa davlatlar bilan to'g'ridan-to'g'ri aloqa qilish imkoniyatidan mahrum bo'lib, respublikaning o'rni faqat qog'ozlarda federatsiya sub'yekti sifatida mustahkamlangan edi, xolos. O'zbekiston o'z imkoniyatlarini dunyo miqiyosida ko'rsatishdan ajrab qolgan, xorij bilan xalqaro aloqalar faqat markazning ruxsati bilan amalga oshirilardi. Istiqbolning dastlabki kunlaridan boshlab O'zbekistonda xalqaro tashkilotlarning faoliyatini o'rganish, xorijiy daxlatlar bilan diplomatic, turistik aloqlarni yo'lga qo'yish va bu ishlarda faoliyat yuritish uchun yuqori malakali milliy kadrlar yetishtirish ehtiyoji kelib chiqdi. Shuni ta'kidlash lozimki, O'zbekiston bu ishlarni rejali tarzda amalga oshirdi. „Xalqaro hamjamiyatning to'la huquqli a'zosi bo'lgan O'zbekiston Respublikasi xalqaro munosabatlarda mustaqil davlat, xalqaro huquq sub'yekti sifatida qatnashdi, uning maqsadlari mustahkam tinchlik, qurolsizlanish, o'z hududini qurol-yarog'lardan holi

qilish, yadroviy qurolni va boshqa ommaviy qirg'in qurollarini yo'qotish, suveren davlatlar o'rtasidagi nizo va ziddiyatlarni hal qilishda kuch ishlatish va tazyiqqa yo'l qo'ymaslikdan iborat" -deb 1991-yil 31-avgustda Oliy Kengash VI sessiyasida qabul qilingan „Mustaqillik haqidagi bayonot"da o'z tashqi siyosatining asosiy yo'lini belgilab olgan O'zbekiston Respublikasi 1992-yil 8-dekabrda qabul qilingan Konstitutsiyamizning 17-moddasida bu yo'lni qonun bilan mustahkamladi. O'zbekiston Respublikasi butun jahon jamoatchiligi oldida xalqaro huquqning umumjahon e'tirof etgan normalariga sodiqligini Konstitutsiya darajasida ham mustahkamladi. Xalqaro huquqning tamoyillari va normalarining butun bu majmui Konstitutsiyaga BMT ustavidan, Inson huquqlari umumiy deklaratsiyasidan va inson huquqlariga oid boshqa xalqaro huquq bitimlardan, Xelsinki bitimi, Parij va Madrid xartiyalariga asoslandi. Shuningdek asosiy qonunga kritilgan qonunlarni rivojlantirish maqsadida „Diplomatik munosabatlarni o'rganish tartibi", „O'zbekiston xalqaro shartnomalrni tuzish, ijro etish va bekor qilish" haqida aktlar ham qabul qilindi. Ularda tashqi siyosatning har tomonlama asoslangan tamoyillari o'z aksini topdi. Mamlakatimizni jahon xalqlari tinchligi va xavfizligini mustahkamlashga qaratilgan tinchliksevar tashqi siyosati uning jahon miqiyosida mustaqil davlat sifatida tezda tan olinishini ta'minladi. O'zbekiston Respublikasi o'zining tashqi siyosatdagi yo'nalishlarini demokratik prinsiplarga asoslangan holda olib borar ekan, 1991-yil dekabrda 1992-yil iyul oyigacha bo'lgan davr ichida respublikani 111 davlat, 2015-yilga qadar esa O'zbekiston mustaqilligini 180dan ortiq davlat tan oldi. 2018-yilga kelib, ular 134 tani tashkil etgan bo'lsa, 2021-yilda 138 ta mamlakat bilan diplomatic, siyosiy, iqtisodiy, ilmiy-texnikaviy va madaniy aloqlar o'rnatildi. Toshkentda AQSH, Turkiya, Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Xitoy, Hindiston, Pokiston va boshqa rivojlangan mamlakatlarning elchixonalari ochildi. Poytaxtda 44ta diplomatic missiyasi akkreditatsiyadan o'tdi. SHuningdek, O'zbekistonda 88 ta xorijiy mamlakatlar va xalqaro tashkilotlarning, 24 ta hukumatlararo va 13 ta nohukumat tashkilotlarning vakolatxonalari faoliyat ko'rsatmoqda. O'z navbatida O'zbekistonning elchilari dunyodagi 46ta davlatlarda faoliyat ko'rsatmoqdalar. 1992-yil 2-martda O'zbekiston xalqaro munosabatlarning to'la huquqli sub'yekti sifatida Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo bo'lib dunyo miqiyosida

tan oldi. Bu voqea Respublikaning mustaqil davlat sifatida xalqaro hamjamiyatda munosib o'rin olishida ham katta ahamiyatga ega bo'ldi. 1993-yil fevral oyiga kelib Toshkent BMT vakolatxonasi ochildi. Xolid Malik BMTning O'zbekistondagi vakili etib tayinlandi. Shu bilan birga O'zbekiston BMT doirasidagi ixtisoslashgan muassasalar -Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti, Xalqaro mehnat tashkiloti, Jahon intellektual mulk tashkiloti, BMTning bolalar fondi, Xalqaro pochta ittifiqi, Elektr aloqasi bo'yicha xalqaro ittifoq, Jahon meteorologiya tashkiloti, Xalqaro olimpiada qo'mitasi, Xalqaro avtomobilchilar ittifoqi va boshqa tashkilotlar bilan o'zaro aloqalarni tiklab oldi. Ularning vakolatxonalari Respublikamizda ochildi va faoliyat ko'rsatmoqda. BMTning ta'lim, ilm fan va madaniyat masalariga ixtisoslashgan YuNESKO tashkiloti bilan ham Respublikamiz o'rtasidagi hamkorlik munosabatlari muhim ahamiyat kasb etib bormoqda. Ma'lumki O'zbekiston 1993-yil YUNESKOga azo bo'lgan edi. 1994-yilga kelib esa O'zbekiston Respublikasining YUNESKO ishalari bo'yicha Milliy komissiyasi tashkil etildi va bu ham o'zaro hamkorlik samaradorligini oshirishda muhim qadam bo'ldi. 1996-yilga kelib Toshkenda YUNESKO vakolatxonasi ochilgan.

Xulosa.

Ushbu maqoladan xulosa qilib aytadigan bo'lsak, O'zbekiston hamjamiyatidagi faol ishtiroki orqali o'z manfaatlarini himoya qilish, mintaqaviy global miqiyosda barqaror rivojlanishga xizmat qilishga intilmoqda. Bu esa mamlakatning xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayev O'. O'rta osiyoda qadimgi boshqaruv va ilk davlatchilik tarixshunosligi.- Toshkent akademiya, 2009
2. Mustqail O'zbekiston tarixining dastabki sahifalari—T, 2000
3. Asqarov A, O'zbek xalqining etnogenezi va etnik tarixi.-Toshkent Universitet, 2004
4. Karimov I A. Yuksak madaniyat -yengilmas kuch-T.Ma'naviyat.2008